

En aldrig installerad WC 325T från Gustavsberg. Kulören heter Gyll.

Han ger gamla toaletter nytt liv

I källaren hemma hos Lennart Berg i Gävle blir gamla slitna WC-stolar, tvättställ och blandare återställda till nyskick. Ett udda intresse som väckt uppmärksamhet. SVT Gävledala har varit på besök och gjort reportage, detsamma har också VVS-Forum och den lokala tidningen Gefle Dagblad gjort.

– Kombinationen VVS och allmänt intresse för byggnadsvård är mina drivkrafter, säger Lennart Berg, som dagtid jobbar som VVS-konsult på Grontmij i Gävle.

Huset han bor i är byggt på 1890-talet och ombyggt under 1910-talet. Dessutom ingår det i riksintresset för området, Villastaden i Gävle. Det ger i sig ett byggnadsvårdintresse att bo så, förklarar Lennart Berg, när han sitter i en Laminofätölj, formgiven av Carl Malmsten.

Bakom honom faller eftermiddagsljuset in genom de handblåsta fönsterglasen i burspråket. I vardagsrummet finns också en öppen spis med kakelugnspipor. En udda skapelse i jugendstil tillverkad av Gefle porslinsfabrik. Spisen har fått luckor för att den inte ska ryka in och bli mer effektiv. Naturligtvis finns det också en tidstypisk toalett med högspolande

WC med spolhandtag och kedja på husets övervåning.

Familjen har också en gammal gård från 1860-talet i Delsbo, Hälsingland. Därifrån utgår Lennart Berg ofta på sina fyndresor under semestern.

IISTE BY, strax norr om Bollnäs, köpte han en gång en bättre begagnad Ido WC från 1936. Den stod prydligt tillbaka-ställd i originalemballaget, en trähäck, som den en gång levererades i. Den hade också kvar originalsitsen av bakelit, mycket ovanligt, menar Lennart Berg.

– Sitsen blev jättefin. Men den var målad hur många gånger som helst med lackfärg så det krävdes många timmar med färgborttagning.

Just den WC-stolen köptes sedan av en norrman, som kom farande med bil tur och retur från Göteborg, som skulle ha den till en byggnadsminnesförklarad jugendvilla i Bergen.

– Jag kan betraktas som en nörd, och även mina kunder kan man klassa som nördar, skrattar Lennart Berg. Men de som köper renoverat material är väldigt intresserade, eftersom de går så långt i renoveringen av sina hus att de lägger sig vinn om att ha originalmaterial även i badrummet.

För en gammal WC-stol renoverad till nyskick tar Lennart Berg drygt 5 000 kronor.

– Det är egentligen inte mycket pengar med tanke på allt jobb och alla resor ➔

Lennart Berg med en nyrenoverad bottenventil från cisternen till en högspolande WC.

En högspolande WC med sits av mahogny i nyskick från brittiska Avon.

Renoverad WC Trio från Ifö.

Lennart Berg i verkstaden med en högspolande WC från Gustavsberg.

➔ kors och tvärs. Historierna och människorna runt det hela håller det vid liv. Men det är också en hobby och avkoppling att få jobba med händerna. När jag sedan trappar ned på ålderns höst kan jag syssla med det här som angenäm pensionärstillvaro, säger Lennart Berg.

DET KRÄVS EN hel del arbete för att en WC ska återuppstå.

– Jag rengör och polerar med ett specialmedel, säger Lennart Berg, utan att avslöja vilket det är. Ofta är det väldigt smutsigt och igenkalkat, det kan ha varit järnhaltigt vatten som gör det ännu svårare att få bort – materialet har ju suttit installerat ända upp till 70 år.

Det är också svårt att få dem täta och det kan ta timmar att hitta felet, menar Lennart Berg. Dessutom måste en del material kasseras eftersom det inte går att se skicket under all smuts. Om glasynen har krackelerat går porslinet inte att rädda. Men cisterner och bottendelar från en och samma modell och tillverkare har så god passform att de går att kombinera ihop.

– Men det svenska och nordiska porslinet verkar ha högre kvalitet än engelskt och övrigt europeiskt porslin från sam-

ma tid. Det är oftare krackelerat, säger Lennart Berg.

Något favoritfabrikat har han inte bland modellerna som var vanligast i Sverige 1930–1950.

– Det är Ido som är mest intressant. 90 procent av mina kunder frågar efter en Ido-stol så på något sätt måste den designen vara den mest tilltalande – trots att Ifös påminner lite grann om den. Den som avviker är Gustavsbergs modell. Den kom något senare och de har aldrig haft spolknappen på sidan som Ifö och Ido hade.

Fram till mitten av 1930-talet fanns det bara högspolande toaletter och 1936 kom de första WC med påmonterade cisterner. Men de högspolande levde kvar, berättar Lennart Berg.

Idos första modell var en långkörare som hette 36-53. Den kom 1936 och tillverkades fram till slutet av 1950-talet. Ifös motsvarande hette Trio och tillverkades 1936–1946. Den ersattes senare av Cito I. Gustavsbergs första lågspolande WC hette 306 och kom 1940.

– De är alla lättreparerade och enkla att serva. Det är som med en veteranbil, man ser hur grejerna fungerar, till skillnad mot i dag när det bara är plast, dubb-

la cisterner och massor med slangar, vred och detaljer, säger Lennart Berg.

Och han vet vad han talar om. Som firmabil hade han tidigare en Morris Minor Van årsmodell 1960.

I källaren finns lagret av renoverad utrustning och objekt som ska återfå sin forna glans och pryda vackra nyrenoverade badrum. Ett tidigare relaxrum har blivit verkstad och i duschen kontrolleras att WC-stolarna håller tätt. Upplagda på hyllor och i den outnyttjade bastun finns mängder av delar och antika VVS-produkter: blandare, tvättställ och WC-stolar.

DET RENOVERADE sortimentet är inte komplett utan beror på vad Lennart Berg kommer över. Det han renoverar och säljer hittar han mestadels genom att annonsera i lokala dagstidningar i Mellansverige och södra Norrland.

– När det gäller rivningar är det oftast för sent eftersom det är material fram till 1950-talet jag är intresserad av. Det är väldigt sällan det finns kvar så gammalt material installerat i dag.

Det börjar också bli svårt att få tag på reservdelar nu – det är en ändlig marknad av inflytande material, menar Len-

TEMA: Toaletter

Det krävs många tag med putsmedlet för återskapa den forna glansen.

Ett renoveringsobjekt 36-53 från Ido i skapligt skick.

nant Berg, som kan tänka sig att börja arbeta med produkter från 1960-talet också.

LENNART BERG återkommer gärna till de många lustiga historier han stött på i samband med inköpen.

En anekdot handlar om en man från Västervik som ringde och berättade att han och hans bror var pensionerade och till åren komna. De hade ärvt en rörfirma efter sin pappa som i slutet av 1970-talet hade bommat igen, låst dörren och gått därifrån, besviken över att sönerna inte ville ta över verksamheten.

– Där fanns material från 1940-talet och framåt som aldrig varit installerat. Han tog bilder och skickade flera omgångar CD-skivor så att jag kunde välja ut det jag ville köpa. Där kom jag över mycket reservdelar, säger Lennart Berg.

Men det mest udda som fanns hos den gamla VVS-entreprenören var en Gustavsberg WC modell 325T med matchande tvättställ 630 och kommod i den guldbruna kulören Gyll. Ett helt paket från 1970-talet som aldrig blivit installerat.

En annan historia handlar om en deltidskonstnär i Aspudden som erbjöd

”I Iste by, strax norr om Bollnäs, köpte han en gång en bättre begagnad Ido WC från 1936. Den stod prydligt tillbakaställd i originalemballaget, en trähäck, som den en gång levererades i.”

flottörventiler till Ido-stolar som han kommit över via byteshandel. Fyndet gav Lennart Berg en blå Ikea-kasse med 18 kompletta flottörventiler.

URSPRUNGET TILL Lennart Bergs fritidssysselsättning kan spåras över 25 år tillbaka. När Gävle stod värd för bostadsutställning Bo 88 hade Länsmuseumet Gävleborg en utställning på temat byggnadsvård. Och Lennart Bergs hustru Ann-Marie Björk var en av dem som skötte den.

Utställningen var embryot till Gysinge centrum för byggnadsvård som senare startade via arbetsmarknadsåtgärder under konjunkturnedgången i 1990-talets början.

– Då behövdes det någon form av VVS-kunnig partner. Jag hade redan startat mitt konsultföretag, VVS-Pro, och tyckte att det kunde vara kul att ha det här som ett tredje ben i företaget, säger Lennart Berg.

Han har varit i VVS-branschen, främst som konsult, sedan slutet av 1970-talet. Och i början var det inte fråga om renovering.

– Under de första åren hade jag enbart försäljning av nytillverkat material av klassisk modell, bland annat från brittiska Twyford's.

Nu finns det många byggnadsvårdsbutiker runt om i landet som säljer begagnat sanitetsporcelain.

– Det är ungefär 15 år sedan jag kom i gång med renovering och såvitt jag vet är jag den enda som renoverar för försäljning, säger Lennart Berg, och tillägger att det förekommer att han anlitar någon för renovering.

Under åren har Lennart Berg också samlat grossistkataloger och annan historisk information. Men tillverkarna, Ido och Ifö, har inte varit särskilt intresserade att delge sådant, menar han.

Jan Fredriksson